

Leonardo
een talentrijke school

LeoZine 40

Algemeen

- Op woensdag 28 februari was het zover; Introductie Project "recht, macht en samenleving"
- Door middel van een vragenlijst konden we bepalen welke executieve functies sterk en welke zwak waren. Iedereen heeft sterke en zwakke executieve functies
- De ontwikkeling van de leerlingen wordt weer genoteerd in de rapportages
- De komende periode zijn de kinderen aan de slag met een eigen gekozen vaardigheidsdoel.
- In de **OS**; "hoe de wijze van communiceren van invloed is op probleemgedrag"

TIP:

Bezoek ook onze website voor meer informatie en foto's:
www.leonardo.vl.nl/hulst

Editie schooljaar 2017/2018

Week 6/week 11

Inhoud

Algemeen	1
Tip	1
Introductie project	2
Project "recht, macht en Samenleving"	3
Executieve functies	3
De bijenhôtels	4
OS	
Wijze van communiceren	5-6

Colofon

Dit is een uitgave van
Leonardo-onderwijs Hulst
De Wereldboom
Tabakstraat 24
4561 HW Hulst
Tel. 0114 314 079
Directeur: Martijn de Poorter
Coördinator: Magda Heitzman
Email: magdaheitzman@ogperspecto.nl
Website: [Leonardo Hulst](http://LeonardoHulst.nl)

Eindredactie: Mirjam van Graefschepe

Introductie Project

Op woensdag 28 maart was het zover (of nou ja, eigenlijk een dag eerder want de juf kon niet wachten): het nieuwe project zou bekend gemaakt worden!

Dit keer via een verhaal.

De juf ging lezen uit "de zweetvoetenman".

Een boek over rechtzaken & regels (en een hoop gedoe) van Annet Huizing & Margot Westermann.

Het verhaal dat voorgelezen werd uit het boek was "Kun je een boete krijgen voor zweetvoeten?" Dat verhaal gaat over een zaak die werd aangespannen door een man die met blote voeten in de bibliotheek wilde zitten, maar omdat hij 'zweetkakkies' had werd hem dit verboden. De zogenaamde zweetvoetenman vindt dit onaanvaardbaar want in de regels van de bieb staat niets vermeldt over kleding of schoeisel. Hij spant een rechtszaak aan. Huizing beschrijft de zaak stapsgewijs en legt onderweg een aantal rechtsprincipes kort uit, zoals het legaliteitsprincipe en wat de rechter als onbehoorlijk gedrag beschouwt. Ze laat in haar verhaal ook zien dat rechters een andere taal gebruiken dan de doorsnee burger. Zo wordt 'met je meurende zweetkakkies de andere gasten van de bieb uitroken' in de rechtszaal omschreven als 'de verdachte is de toegang ontzegd omdat hij hinder veroorzaakt in de vorm van een onaangename lichaamsgeur als gevolg van het uittrekken van zijn schoenen'.

Aan de hand van het verhaal mochten de kinderen raden wat de naam van het project was. **Recht** was meteen duidelijk en ook **macht** werd genoemd door de kinderen. Maar de totale naam van het project werd pas duidelijk toen de projectposter tevoorschijn kwam!

Project "recht, macht en samenleving"

Projectweek1 :

In de eerste projectweek is de huiswerkopdracht aan de kinderen uitgelegd. Het maken van een strip waarin het onderwerp "macht, recht of samenleving" duidelijk naar voren moest komen.

Deze huiswerkopdracht moet op maandag 9 april ingeleverd worden.

Samen hebben we het gehad over wat een samenleving precies is.

De kinderen kregen de opdracht om in cirkels weer te geven van welke samenlevingen (bijvoorbeeld gezin, klas, stad) ze deel uitmaken.

Van een aantal cirkels moesten ze antwoord geven op de volgende vragen: Wat zijn de regels? Wie maakt ze en waarop zijn ze gebaseerd? Zijn er consequenties? Een regel heeft altijd consequenties als deze niet wordt opgevolgd. Wie bepaald hoe de regels worden toegepast?

Verder hebben we in deze eerste week aan de hand van de PowerPointpresentatie veel met elkaar over het onderwerp gesproken en gediscussieerd en stond deze eerste projectweek vooral het vak *Geschiedenis* centraal.

Want we hebben veel met elkaar gesproken over machtsverhoudingen in alle groepen in alle tijden.

Zo hebben we het o.a. gehad over de volgende vragen: Waarom leven mensen bijna altijd in groepen? Is dat van alle tijden volgens jou? Hoe denk je dat stammen zich vormden in de oudheid? Had een stam of groep altijd een leider denk je? Is dat noodzakelijk?

Waarom wel of niet? Hoe kwamen leiders in de oudheid aan de macht, denk je? Is dat anders dan vandaag? Welke oude beschavingen ken je? Wat weet je over de machthebbers en de gewone mensen in deze verschillende oude beschavingen?

Als opdracht hebben de kinderen in tweetallen een poster genaakt over een oude beschaving en deze bij de tijdbalk geplaatst jaartallen erbij.

Alle kinderen hebben deze week ook een klein notitieboekje gekregen met een harde kaft.

Dit is hun persoonlijke woordenschatboekje deze periode.

Alle moeilijke woorden en begrippen die we tijdens dit project tegenkomen worden hierin opgeschreven met de juiste betekenis erbij.

Executieve functies

- **Respons-inhibitie:** nadenken voordat je iets doet.
- **Werkgeheugen:** informatie in je geheugen houden bij het uitvoeren van complexe taken.
- **Emotieregulatie:** emoties reguleren om doelen te behalen of gedrag te controleren.
- **Volgehouden aandacht:** aandachtig blijven, ondanks afleiding.
- **Taakinitiatie:** op tijd en efficiënt aan een taak beginnen.
- **Planning/prioritering:** een plan maken en beslissen wat belangrijk is.
- **Organisatie:** informatie en materialen ordenen.
- **Timemanagement:** tijd inschatten, verdelen en deadlines halen.
- **Doelgericht gedrag:** doelen formuleren en realiseren zonder je te laten afschrikken.
- **Flexibiliteit:** flexibel omgaan met veranderingen en tegenslag.
- **Metacognitie:** een stapje terug doen om jezelf en de situatie te overzien en te evalueren.

De kinderen hebben in de klas uitleg gekregen over executieve functies: hersenprocessen die verantwoordelijk zijn voor het verwerken van informatie en het effectief uitvoeren van taken.

Door middel van een vragenlijst konden we bepalen welke executieve functies sterk en welke zwak waren.

Iedereen heeft sterke en zwakke executieve functies.

De één is nu eenmaal beter in plannen en de ander in organiseren.

In veel gevallen weten de kinderen dit ook van zichzelf.

Gelukkig kun je werken aan het versterken van deze functies. Want het gaat niet alleen om praktische handelingen, maar ook om met emoties te kunnen omgaan.

Als we leren waar de focus ligt en wat er aan te doen is, kunnen we, door onze sterke functies aan te spreken, onze zwakke functies ontwikkelen.

Samen met de kinderen wordt er bekeken aan welke functies 'gewerkt' moet worden en hoe we dat gaan doen.

Niet door meteen veel tegelijk aan te pakken, maar stapje voor stapje te beginnen met één gebied.

De bijenhotels

De bijenhotels die de kinderen gemaakt hebben tijdens het eerste project "milieu en duurzaamheid" hebben nu een plekje gekregen in ons tuintje.

We hebben gezien dat de vogels al nieuwsgierig waren en kwamen kijken ; nu nog wachten op de bijen en andere insecten!

Hoe de wijze van communiceren probleemgedrag beïnvloedt

(bron: Marieke van der Zee)

Doel

respectvol omgaan met probleemgedrag; vriendelijk en daadkrachtig tegelijk.

Achtergrond informatie

Als hoogbegaafde kinderen vastlopen op school wordt vaak vooral ingezet op meer uitdaging bieden. Natuurlijk is passend werk heel belangrijk; het is moeilijker om je goed te voelen en je netjes te gedragen als je je stierlijk verveelt. Waar echter minder aandacht voor is, maar wat mijns inziens net zo belangrijk is, zo niet belangrijker, is de manier van communiceren.

Hoogbegaafde, hoog sensitieve kinderen zijn enorm gevoelig voor de toon waarop ze worden aangesproken. Ze scannen voortdurend of je ze begrijpt, ze voor vol aanziet en ze waardeert. Als dat zo is, voelen ze zich veilig en zijn ze bereid om samen te werken. Ze kunnen zich dan veel beter voegen naar het systeem. Maar als iemand zich als de autoriteit opstelt en het kind precies vertelt wat het wel of niet moet doen, is de kans op verzet groot. Als je vervolgens bij verzet in de valkuil stapt om 'je groot te maken' en de druk extra opvoert om gedrag af te dwingen en zich aan de regels te houden, is de situatie gedoemd te escaleren.

Een veelvoorkomende natuurlijke reactie op onaantvaardbaar gedrag is om een strenge toon aan te nemen en de druk op te voeren om te zorgen dat een kind alsnog gaat doen wat het moet doen. We hopen zo meer overwicht te hebben, dat het kind het belang van onze wens inziet en alsnog gehoorzaamt. Het tegenovergestelde is helaas waar. De veroordeling levert stress op waardoor zijn lijf in paraatheid wordt gebracht om te vechten, te vluchten of te verstarren. Het lukt nog minder om te doen wat nodig is en mee te werken. Het conflict escaleert. Druk opvoeren om te gehoorzamen werkt niet. Er is vriendelijke daadkrachtige sturing nodig om de situatie behapbaar te maken en hem te helpen grip te krijgen.

Werkwijze

Zie 'wangedrag' als gebrek aan grip.

Als een kind niet stilzit en over de grond dweilt tijdens het kringgesprek, een opdracht weigert, gilt als het niet gaat zoals hij wil, enzovoort, dan betekent dit dat hij nog geen grip heeft. Hij voelt zich overweldigd en kan nog niet aan de verwachtingen voldoen.

Er zijn vele redenen waarom een kind nog geen grip heeft op zijn situatie. Hij kan het bijvoorbeeld nog niet opbrengen om op zijn stoel te zitten luisteren naar verhalen die hem niet interesseren, hij raakt in paniek omdat hij nog niet weet hoe hij de opdracht moet aanpakken of hij ziet het nut er nog niet van in, enzovoort.

Het betekent niet dat hij moedwillig je gezag ondermijnt of dat hij de regels nog niet kent.

Het lukt om welke reden dan ook gewoon nog niet.

Richt je op de 4 stappen: erkenning, troost, realiteit en grip.

Stop je automatische reactie op 'wangedrag' en kies bewust voor positieve, constructieve aanpak die hem helpt grip te krijgen:

- **Erkenning:**
Leef je in in het perspectief van het kind, erken zijn beleving, begrijp zijn wens, waardeer hem voor wie hij is.
- **Troost:**
Bied troost en geruststelling; straal uit dat geen grip hebben en je overweldigd voelen normaal is; het hoort bij het leven. Door voor te leven dat je deze gevoelens kent en aanvaardt kan het kind gemakkelijker uit zijn rotgevoel stappen.
- **Realiteit:**
Geef de realiteit aan, wat mag wel/niet. Houd je toon neutraal, laat je niet verleiden tot een preek.
- **Grip krijgen:**
Bedenk wat mogelijk is om de situatie behapbaar te maken voor het kind. Welke oplossingen zijn er mogelijk? Vertaal een probleem naar te leren vaardigheden en focus op oefenen. Gebruik groeitaal:
Ik merk dat je het nog lastig vindt om [te leren vaardigheid; bijvoorbeeld 'om hulp te vragen als je de opdracht lastig vindt']. Hoe vaker je het doet, hoe makkelijker het wordt.
Ik zie dat het al lukte om [te leren vaardigheid]. Ga zo door.

Een voorbeeld:

Stel een kind gilt heel hard als hij een opdracht krijgt. Hij blijft gillen en is niet meer bereikbaar. Het is een valkuil om je op het gedrag te richten en te eisen dat hij stopt met gillen. Het is ook een valkuil om het te negeren omdat jij het ook even niet meer weet en je hoopt dat het wel weer bij trekt. Hij heeft geen grip en heeft ondersteuning nodig.

Vat het gillen op als uiting van stress en ga op zoek naar welke behoeften er niet worden vervuld:

Kalmeer jezelf.

Biedt erkenning en troost: Maak liefdevol contact en straal uit dat het kennelijk nu zo is dat het nog niet lukt. Wees nieuwsgierig naar wat maakt dat hij zich zo overweldigd voelt.

Verzuipt hij in de opdracht? Wat is er aan de hand?

Als het één keer gebeurt dan is het niet zo erg als je achter de feiten aanloopt. Als het vaker gebeurt kun je anticiperen.

Zorg dat je als je een opdracht aanbiedt dicht bij hem in de buurt blijft, zodat je meteen bij hem bent om hem gerust te stellen; bijvoorbeeld door een geruststellende hand op zijn schouder te leggen of door hem op weg te helpen met gerichte instructie.

Realiteit en grip: Geef op een rustig moment op vriendelijke, ondersteunende en respectvolle toon aan dat gillen niet fijn is en dat jullie samen gaan ontdekken wat beter werkt. Oefen met herkennen van stress, oefen met hulp vragen etc.

Een [inspirerend filmpje](#) vind ik de TedTalk van Charlotte Visch.

Schakel zo vaak als nodig over van 'inleven in het kind' (erkenning en troost) naar 'gewenste kader schetsen' (realiteit en grip).

Als het kind geen grip heeft, stress ervaart, zit hij in de overlevingsmodus. Hij is gericht op vechten, vluchten, verstarren en staat niet open om zich in te leven in anderen en samen te werken. De emotionele temperatuur moet eerst naar beneden.

Je haalt de angel eruit door contact te maken, te 'luisteren om te begrijpen', erkenning en troost te bieden (= "actief luisteren"). Hierdoor kalmeert een kind zodat hij zich open kan stellen om samen te werken. Vervolgens schakel je over naar realiteit en grip. Je geeft aan wat wel/niet mag, je geeft richting aan wenselijk gedrag. Je zoekt oplossingen om de situatie behapbaar te maken en oefent nog ontbrekende vaardigheden. Als hierdoor de stress weer oplaait is het nodig om eerst weer over te schakelen naar erkenning en troost om daarna weer terug te komen op jouw punt; realiteit en grip.

Bij stressvolle situaties is het meestal nodig om meerdere keren over te schakelen van erkenning en troost naar realiteit en grip en weer terug naar erkenning en troost enz.

Tips en Valkuilen:

Het is belangrijk om aandacht te besteden aan alle 4 de stappen: erkenning, troost, realiteit en grip. Ik zie ouders en leerkrachten de regie kwijt raken als ze voor de ene stap meer aandacht hebben dan voor de andere. Als je bijvoorbeeld vooral erkenning en troost biedt en onvoldoende overschakelt naar richting geven aan gewenst gedrag, krijgt een kind te veel ruimte om zijn hobbels uit de weg te gaan. Als je vooral de regels schetst (realiteit) zonder over te schakelen naar erkenning en troost zal een kind zich onbegrepen voelen en zich steeds heviger verzetten. Het gaat om een juiste wisselwerking; om passend overschakelen.

Ik merk dat ouders en leerkrachten soms huiverig zijn om heldere kaders te schetsen (realiteit) omdat ze bang zijn dat ze verzet oproepen als ze sturing geven. Ze willen recht doen aan een grote behoefte aan autonomie. Duidelijkheid en heldere kaders geven echter houvast. Een kind voelt zich echt niet fijn als hij als enige niet hoeft deel te nemen aan de kring, of dat hij andere opdrachten krijgt omdat hij anders ontspoot. Erkenning dat iets nog lastig is en troost is belangrijk. Overschakelen naar realiteit en grip ook. Dit houdt in dat je aangeeft wat je van hem verwacht (meedoen aan kringgesprek of in plaats van te gillen hulp vragen bij een lastige opdracht) en dat je hem helpt ontdekken hoe het behapbaar voor hem wordt. Je richt je op 'wat werkt wel?'. Je experimenteert en oefent net zo lang tot het lukt.

En dat is iets heel anders dan te eisen dat hij meedoet aan de kring en boos of teleurgesteld te reageren als hij ontspoot. Dan ben je vooral gericht op realiteit zonder voldoende aandacht te besteden aan erkenning, troost, en grip.

Als een kind ontspoot heeft hij (positieve, constructieve) leiding nodig om grip te krijgen. Het is belangrijk om uit te stralen dat het oké is als het allemaal nog niet lukt en dat jij hem helpt om te ontdekken hoe het wel werkt. Experimenteer, doe suggesties, stel vragen om hem beter te snappen, wees nieuwsgierig, maar geef richting. Straal vertrouwen uit en wees het baken in de woelige zee. Als je aan het kind dat uit de bocht vliegt vraagt "Wat helpt jou? Wat heb je nodig?" is dat in veel gevallen te vaag; het geeft onvoldoende richting. Hij weet het zelf ook niet en het vergroot alleen maar zijn machteloosheid als hij niet weet te benoemen wat hem zou helpen.